

Р. П. Зорівчак, В. Р. Савчин

Лукаш Микола Олексійович

ЛУКАШ Микола Олексійович (19. 12. 1919, м. Кролевець, нині Сум. обл. – 29. 08. 1988, Київ) – перекладач, літературознавець, мовознавець. Член СПУ (1956–73, від 1987). Літ. премії ім. М. Рильського (1988) та ім. М. Зерова (1993). Учасник 2-ї світової війни. Навч. у Київ. університеті (1937–41), закін. Харків. пед. інститут іноз. мов (1947). Викладав англ., нім., франц. мови у ВНЗах Харкова (1947–53), очолював відділ поезії ж. «Всесвіт» (1958–60). Перекладав з бл. 20-ти мов твори класиків світ. літ-ри різних жанрів, стилів, літ. напрямів. Серед перекладів – «Фауст» Й.-В. Ґете (1955; 1969; 1981; 2001), «Пані Боварі» Г. Флобера (1955; 1961; 1987; 2002), «Овеча криниця. Собака на сні» Лопе де Веґи (1962), «Декамерон» Дж. Боккаччо (1964; 1969; 1985; 2000; 2003), поезії Р. Бернса (1959, 1965; у співавт. з В. Мисиком), «Трагедія людини» І. Мадача (1967), лірика П. Верлена (1968; у співавт. з М. Рильським та Г. Кочуром), поезії Г. Аполлінера (1984), «Премудрий ідальго Дон Кіхот з Ламанчі» М. де Сервантеса (1995; у завершенні А. Перепаді). Перекладав лібрето до опер, зокрема «Приборкання норавливої» В. Шебаліна (лібрето А. Гозенпуда за мотивами однойм. драми В. Шекспіра), «Лючія ді Ламмермур» Г. Доніцетті (лібрето С. Каммарано за мотивами роману В. Скотта «Ламмермурська наречена»), «Дон Жуан, або Покараний розпусник» В.-А. Моцарта (лібрето Л. да Понте за сюжетом старовин. іспан. легенди). Л. зробив знач. внесок в укр. лексикографію, уклавши унікал. картотеку лексико-фразеол. матеріалів для майбут. словника української мови, повнішого, за його задумом, від словника Б. Грінченка. Збирав матеріали і до фразеол., синонім. словників, словника укр. прізвищ та словника евфемізмів (після смерті Л. були повністю знищені). Величезну ерудованість й обізнаність Л. у царині рідного слова засвідчили його рец. на 1-й т. укр.-рос. словника (1954; гол. ред. І. Кириченко), рец. (неопубл.) на польс.-укр. словник (1958–60; за

ред. Л. Гумецької), конкретна допомога у підготовці до друку матеріалів до синоніміч. словника української мови А. Багмета (1958), вичитування матеріалів до 1-го т. «Словника мови Шевченка» (1964; відп. ред. В. Ващенко). Актуал. залишаються перекладозн. та мовозн. студії Л., численні рец., які свідчать про енциклопед. знання перекладача у галузі мови, літери, історії, культури. Заслугують поваги його принцип. громадян. позиція і відверте протистояння тоталітар. системі, що спричинили виключення із СПУ (1973) та повне відлучення від літ. процесу на понад 10 р. Конкрет. приводом до цього став лист на захист І. Дзюби, цькованого за працю «Інтернаціоналізм чи русифікація?», у якому Л. сам запропонував відбутися ув'язнення замість свого однодумця. Тривале перебування в опалі підірвало його здоров'я, але не змусило покаятися. 1989 ред. «Всесвіту» засн. премію ім. Л. за найкращий худож. переклад або високопрофес. статтю про мистецтво перекладу, опубл. у журналі. Л. Череватенко упорядкував вид. «Наш Лукаш» у 2-х кн. (К., 2009–11).

Основні твори

Шпигачки. К., 2003; Ще одна ніби пісня: [Поезії] // Київ. 2003. № 4; укр. перекл. – Шіллер Ф. Лірика. К., 1967; Гарсія Лорка Ф. Лірика. К., 1969; Від Боккаччо до Аполлінера: Переклади. К., 1990; Боккаччо Дж. Декамерон. К., 2006.

Рекомендована література

1. Погребенник Ф. Перекладач – суперник поета // ЛГ. 1962, 26 січ.;
2. Копелев Л. «Фауст» по-українськи // Мастерство перевода. Москва, 1965;
3. Сергєєва І. З двадцяти мов: Про служителя десятої музи майстра перекладу Миколу Лукаша // Сучасність. 1969. № 2;
4. Новикова М. Урок двох майстрів // Всесвіт. 1971. № 7;
5. Доценко Р. Під знаком Миколи Лукаша // Україна. 1988. № 50;
6. Сверстюк Є. Слово про Миколу Лукаша // Укр. голос. 1988, 10 жовт.;
7. Кочур Г. Феномен Лукаша (19. XII. 1919 – 29. VIII. 1988) // Сучасність. 1989. № 2;
8. Новикова М. Микола Лукаш: миф и антимиф // Дружба народов. 1989. № 11;
9. Журахович С. В лещатах темного часу: Спогад про Миколу Лукаша // Україна. 1990. № 32;
10. Коваль В. «Ласкаво прошу дозволити мені відбутися замість нього ув'язнення...»: [Спогади про виключення М. Лукаша із СПУ] // Дніпро. 1991. № 11–12;
11. Стріха М. Микола Лукаш – критик і перекладознавець // Теорія і практика перекладу. 1992. Вип. 18;
12. Цимбалюк Т. Мова перекладу Миколи Лукаша: Фразеологія роману Мігеля де Сервантеса Сааведри «Дон Кіхот». К., 1996;
13. Савчин В. Творчість М. Лукаша в історії українського художнього перекладу // Диво-слово. 1999. № 12;

14. Череватенко Л. З Лукашевої скарбниці // Дніпро. 2001. № 11–12;
15. Фразеологія перекладів Миколи Лукаша: Слов.-довід. К., 2002;
16. Зорівчак Р., Савчин В. На сторожі Отчого слова // Микола Лукаш: Біобібліогр. покажч. Л., 2003;
17. Моренець В. Лукаш здалека і зблизька // Сучасність. 2005. № 2;
18. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу. В., 2009;
19. Савчин В. Микола Лукаш – подвижник українського художнього перекладу. Л., 2014.

Бібліографічний опис:

Лукаш Микола Олексійович / Р. П. Зорівчак, В. Р. Савчин// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-59113>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).